

Návrh na riešenie náhradného ubytovania pre obyvateľov v obci Svrčinovec dotknutých realizáciou stavby D3 Zelený most Svrčinovec – Ekodukt nad cestou I/11

Účelom projektu D3 Zelený most Svrčinovec je zabezpečenie a zachovanie nadregionálneho terestrického biokoridoru pre veľké šelmy a ostatnú zver lokalizovanú pri obci Svrčinovec. Potreba vybudovania vznikla z dôvodu zásahu stavby Diaľnica D3 Svrčinovec – Skalité s príľahlou križovatkou Svrčinovec do biokoridoru, čo malo za následok jeho zúženie. Túto potrebu potvrdzuje aj Primerané posúdenie vplyvov stavby na územie sústavy Natura 2000 spracované na predmetné územie, ktoré navrhuje vzniknutý zásah riešiť vybudovaním systému ekoduktov. Výstavba ekoduktu – Zelený most Svrčinovec bola zároveň podmienkou schválenia nenávratného finančného príspevku pre projekt D3 Svrčinovec – Skalité zo strany Európskej komisie. V prípade, ak sa daný ekodukt nebude realizovať (nebude skolaudovaný do konca roku 2023), bude Slovenská republika povinná vrátiť nenávratný finančný príspevok poskytnutý na celú stavbu D3 Svrčinovec – Skalité v rámci OP Integrovaná infraštruktúra v celkovej výške už 285,2 mil. € (schválený nenávratný finančný príspevok za obe fázy projektu D3 Svrčinovec - Skalité: I. fáza 153,3 mil. € + II. fáza 131,9 mil. €).

Na stavbu D3 Zelený most Svrčinovec bolo 30.11.2020 vyhlásené verejné obstarávanie na zhotoviteľa stavby. Zmluva o dielo so zhotoviteľom stavby bola podpísaná 24. mája 2022. Na základe harmonogramu zhotoviteľa stavby je termín získania právoplatného stavebného povolenia do 20. marca 2023 a začiatok reálnej výstavby ekoduktu je zmluvne dohodnutý na 28. marca 2023. Zadávateľ (Národná diaľničná spoločnosť, a.s.) je povinný zabezpečiť kompletné majetkovoprávne vysporiadanie pozemkov pod stavbou tak, aby zhotoviteľ mohol postupovať v zmysle vysúťáženého harmonogramu a mohol dodržať termín kolaudácie objektov. V rámci výstavby projektu D3 Zelený most Svrčinovec je nutné realizovať asanáciu 6-tich nehnuteľností a súvisiacich drobných objektov vrátane zrušenia prívodu silového vedenia NN k tomuto objektu - rodinný dom a ďalších 5 nelegálnych nehnuteľností. Na 5 z nehnuteľností je vydané právoplatné rozhodnutie o odstránení stavby s podmienkou jej asanácie do doby výstavby Zeleného mostu.

Občiansky zákonník nestanovuje, že by v prípade odstránenia nelegálnych stavieb patrila ich obyvateľom bytová náhrada (náhradný byt, náhradné ubytovanie alebo prístrešie). Zároveň je však potrebné v súvislosti s možným riešením predmetnej situácie poukázať na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej „ESLP“) z 24. apríla 2012 vo veci Yordanova a spoločnosť vs. Bulharsko¹ (sťažnosť 25446/06), ktorý meritórne posudzoval v obdobnú vec, v súvislosti so sťažnosťou rómskej komunity, ktorá sa usadila na cudzích pozemkoch, pričom postavila rôzne druhy stavieb bez stavebných povolení. Orgánmi štátu bolo nariadené odstránenie osady. Rozhodnutie mesta o odstránení osady potvrdil aj Najvyšší správny súd Bulharska. ESLP vydal predbežné opatrenie, že nemôže dôjsť k vystaňovaniu bez toho, aby bolo zabezpečené náhradné ubytovanie pre deti, osoby so zmenenou fyzickou alebo mentálnou spôsobilosťou, alebo pre staré a inak zraniteľné osoby. Vo veci samej ESLP jednomyselne rozhodol, že bol porušený čl. 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach a základných slobodách v znení protokolov č. 11 a 14 s dodatkovým protokolom a protokolmi č. 4, 6, 7, 12, 13 a 16 (ďalej len „Dohovor“), právo na rešpektovanie rodinného, súkromného života a obydlia. ESLP skonštatoval, že sťažovatelia žili vo svojich príbytkoch dlhé roky a tieto sa stali ich domovom bez ohľadu na zákonnosť alebo nezákonnosť ich pobytu. Pred vydaním príkazu na vystaňovanie mali vnútroštátne orgány zvažovať riziko, že sťažovatelia zostanú bez domova. ESLP zároveň skonštatoval, že nebola skúmaná aj iná alternatíva k odstráneniu stavby, napríklad legalizácia stavieb a zriadenie verejnej kanalizácie a vodovodu, či poskytnutie pomoci s hľadaním náhradného bývania pre obyvateľov. Osobitosť sociálne znevýhodnenej

¹ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2225446/06%22\],%22itemid%22:\[%22001-110449%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2225446/06%22],%22itemid%22:[%22001-110449%22]})

skupiny a ich zraniteľnosť mala byť podľa názoru ESLP skúmaná aj v rámci primeranosti požiadavky na odstránenie stavby.

V súvislosti s právnym názorom vysloveným v predmetnom rozsudku ESLP z 24. apríla 2012 vo veci Yordanova a spoločnosť vs. Bulharsko je možný postup v zmysle § 1 a nasl. zákona č. 282/2015 Z.z. a to „zrušenie práv tretích osôb“ (dotknutých obyvateľov obce) ku stavbe, nakoľko je to nevyhnutné pre uskutočnenie stavby a v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme a na účel podľa osobitných zákonov a za primeranú náhradu, vnútroštátne právo Slovenskej republiky však takúto možnosť ďalej bližšie neupravuje.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že do termínu 28.3.2023 je potrebné majetkovoprávne vysporiadať nehnuteľnosti a pozemky obývané miestnou komunitou a doriešiť s tým súvisiacu potrebu zabezpečenia náhradného bývania aspoň vo forme prístrešia členom miestnej komunity.

V súčasnosti neexistuje vo vnútroštátnom právnom poriadku v rámci možnosti dohody o finančnom vysporiadaní poskytovanom z verejných zdrojov alebo vo vyvlastňovacom konaní postup poskytovania primeranej finančnej náhrady za nelegálne obydlia.

Vo všeobecnosti je v podmienkach Slovenskej republiky sociálna intervencia v oblasti ubytovania je poskytovaná samosprávou, neziskovými organizáciami a ďalšími právnickými osobami, ktoré sa podieľajú na fungovaní sociálneho systému. Najnižšou formou bytovej náhrady je poskytnutie prístrešia. Ide o prechodné ubytovanie, najmä v spoločnej nocľahárni alebo v iných zariadeniach na to určených a priestor na uskladnenie bytového zariadenia a ostatných vecí domácej a osobnej potreby. Zo zmluvy o ubytovaní vznikne ubytovanému právo, aby mu ubytovateľ poskytol prechodné ubytovanie na dohodnutú dobu alebo na dobu vyplývajúcu z účelu ubytovania v zariadení na to určenom (hotely, nocľahárne, ubytovne a iné zariadenia), pričom za ubytovanie a služby s ním spojené je ubytovaný povinný zaplatiť. Uvedené riešenie však nepredstavuje náhradu v pravom slova zmysle, nakoľko neposkytuje možnosť dlhodobého ubytovania. Národná diaľničná spoločnosť, a. s. v snahe riešiť situáciu formou poskytnutia ubytovania jednej z foriem zariadení sociálnych služieb poskytovaných podľa zákona č. Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov oslovila obec Svrčinovec, ako aj Žilinský samosprávny kraj so žiadosťou o súčinnosť pri riešení situácie poskytnutím sociálnej služby a ubytovaním v niektorom zariadení sociálnych služieb. Kraj a obec však nedisponujú zariadeniami sociálnych služieb, ktoré by danému účely podľa zákona vyhovovali. Uvedený fakt potvrdzuje aj mapa zariadení sociálnych služieb, ktorú spracoval Inštitút sociálnej politiky a je dostupná online². Ďalšou alternatívou by bola aj možnosť poskytnutia nájomných bytov vo vlastníctve obce Svrčinovec, avšak uvedené byty nie sú k dispozícii, nakoľko sú plne obsadené existujúcimi nájomcami s platnými nájomnými zmluvami. Iné nájomné byty (s dostupným nájomom - za netrhových podmienok) v obci ani v okolí nie sú k dispozícii. V predmetnom regióne sa teda nepodarilo z dostupných kapacít zabezpečiť akúkoľvek primeranú bytovú náhradu, a to ani vo forme prístrešia.

Slovenská republika je viazaná Chartou základných práv EÚ a v zmysle čl. 34 ods. 3 „S cieľom bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe Únia uznáva a rešpektuje právo na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu všetkých osôb, ktoré nemajú dostatok prostriedkov, v súlade s právom Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.

² <https://www.google.com/maps/d/embed?mid=1I0gL3YvkW1EqFo5kAYEAkPb5eogEUIAU&ll=48.62915384383661%2C19.6780191377&z=8>

Počet obyvateľov, ktorým je potrebné poskytnúť bytovú náhradu aspoň v minimálnom štandarde prístrešia, je podľa aktuálnych informácií 36. Na základe uvedeného je preto potrebné rozhodnúť o mimoriadnej jednorazovej podpore na obstaranie potrebných ubytovacích kapacít.

Z hľadiska časového úseku, v ktorom je potrebné náhradu poskytnúť, aby bolo možné odstrániť stavby brániace realizácii investičnej akcie výstavby objektu D3 Zelený most Svrčinovec investorom Národnou diaľničnou spoločnosťou, a.s., je v súčasnosti reálna len forma obstarania náhrady kúpou existujúcej budovy/budov v danom regióne a ich prevádzkovanie vo forme nájomnej zmluvy, príp. zmluvy o ubytovaní. Nadobudnuté nehnuteľnosti budú ponúknuté na ubytovanie osobám, ktoré sú v súčasnosti nahlásené na trvalý pobyt v 6 nehnuteľnostiach (rodinný dom a ďalších 5 nelegálnych obydli) a ktoré budú odstránené pred začatím stavby D3 Zelený most Svrčinovec. Za ubytovanie a služby s ním spojené budú ubytované domácnosti povinné platiť.

Týmto materiálom sa preto mimoriadne navrhuje uvoľniť z kapitoly Všeobecná pokladničná správa v roku 2022 výdavky v sume do 400 000 eur a poskytnúť ich formou dotácie právnickej osobe FIMILA s.r.o., Karpatské námestie 10A, Bratislava - mestská časť Rača 831 06, IČO 47 604 531 na nadobudnutie nehnuteľností vhodných na poskytnutie náhradného bývania.

Dotácia bude poskytnutá v zmysle § 3 ods. 2 Výnosu Ministerstva financií Slovenskej republiky z 9. decembra 2005 č. 26825/2005 – 441 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky v znení opatrenia MF SR č. MF/004274/2022-119 ako dotácia na plnenie naliehavej úlohy.